

Організаційно-правове забезпечення діяльності судів в Україні

Organizational and Legal Support of Courts in Ukraine

Руслан Скриньковський¹, Мирослав Ковалів², Іван Курилін³, Сергій Єсімов²,
Мар'яна Хмиз^{4,1}, Данило Йосифович²

Ruslan Skrynkovskyy, Myroslav Kovaliv, Ivan Kurilin, Serhii Yesimov, Mariana Khmyz, Danylo Yosyfovych

¹ *Lviv University of Business and Law*

99 Kulparkivska Street, Lviv, 79021, Ukraine

² *Lviv State University of Internal Affairs*

26 Horodotska Street, Lviv, 79007, Ukraine

³ *National Academy of Internal Affairs*

1 Solomyanska Square, Kyiv, 03035, Ukraine

⁴ *Ivan Franko National University of Lviv*

1 Universytetska Street, Lviv, 79000, Ukraine

DOI: 10.22178/pos.81-1

JEL Classification: K40

Received 28.04.2022

Accepted 20.05.2022

Published online 31.05.2022

Corresponding Author:

Myroslav Kovaliv

mkovaliv1@ukr.net

© 2022 The Authors. This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 License

Анотація. Стаття присвячена дослідженню організаційно-правового забезпечення діяльності судів в Україні. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що організаційно-правове забезпечення судової діяльності – це постійно діючий фактор, від якого прямо залежить ефективність роботи суду, без якого правосуддя взагалі не може здійснюватися. Зазначено, що процес організаційно-правового забезпечення діяльності судів є компетенцією апарату суду та органів Державної судової адміністрації України, системою інституційної природи, де правовідносини чітко регламентуються існуючими законами та нормативними актами України. Вказано, що організаційно-правове забезпечення діяльності судів проявляється як комплекс правових, соціально-економічних, організаційно-господарських та інших заходів, які забезпечують ефективне вирішення комплексних проблем у сфері відправлення правосуддя. Організаційно-правове забезпечення діяльності судів сприймається як комплекс спеціальних заходів, засобів та методів, які мають юридичний зміст і націлені на упорядкування структури та функцій відповідних підрозділів.

Ключові слова: суд; правосуддя; організаційно-правове забезпечення; органи державного управління; Державна судова адміністрація України.

Abstract. The article studies the organizational and legal support of courts in Ukraine. The relevance of the research is because the organizational and legal support of judicial activity is a constant factor that directly affects the effectiveness of the court, without which justice cannot be exercised at all. It is noted that the process of organizational and legal support of courts is the competence of the court staff and bodies of the State Judicial Administration of Ukraine, the system of institutional nature, where legal relations are clearly regulated by the existing laws and regulations of Ukraine. It is indicated that the organizational and legal support of the courts is manifested as a set of legal, socio-economic, organizational and economic and other measures that provide effective solutions to complex problems in the justice field. Organizational and legal support of the courts is perceived as a set of special measures, tools and methods that have legal content and are aimed at streamlining the structure and functions of the relevant units.

Keywords: court; justice; organizational and legal support; public administration structure; State Judicial Administration of Ukraine.

ВСТУП

Як відомо, відповідно до Указу Президента України [1], одним із аспектів Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 рр. є підвищення організаційно-правового забезпечення діяльності судів з метою вдосконалення якості роботи апарату судів і органів Державної судової адміністрації України [1]. Системність і ефективність правового регулювання у зазначеній сфері має забезпечуватись законодавством шляхом встановлення правовідносин між суб'єктами, удосконаленням механізму, засобів, способів та інструментів правового регулювання.

Інститут організаційно-правового забезпечення діяльності судів існує з початку судової реформи в Україні, але багато ідей остаточно не оформилися. Реалізація організаційно-правового забезпечення діяльності судів показує, що у теоретичному і практичному плані є прогалини.

Вагомий внесок у вирішення окремих проблемних аспектів із забезпечення організації судоустрою в Україні зробили такі вчені-юристи і практики: В. Авер'янов, К. Бабенко, В. Бевзенко, Н. Білоглазова, С. Буравльов, В. Галунько, С. Глущенко, В. Гудима, О. Дрозд, М. Калатур, К. Колпаков, Т. Коломоєць, Н. Коновалова, О. Кузьменко, В. Курило, В. Олефір, А. Приходько, М. Савенко, Р. Сербин, В. Сердюк, Р. Сопільник, Л. Сорока, С. Стеценко, А. Сухарко, А. Федорченко, С. Шевченко, В. Шулежко, О. Щерблюк та інші. Необхідність адаптації українського законодавства до законодавства і вимог Європейського Союзу вимагає проведення теоретико-прикладних досліджень з метою удосконалення організаційно-правового забезпечення діяльності судової системи України.

Метою статті є дослідження організаційно-правового забезпечення діяльності судів в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Забезпечення законності та правопорядку, захист прав і свобод людини та громадянина, охорона законних інтересів суспільства та держави – функції адекватно притаманні правовій демократичній державі, становлять мету і повсякденну діяльність органів держа-

вної влади, у тому числі судової влади, яка діє як самостійна та незалежна гілка державної влади.

Водночас проблема забезпечення ефективної діяльності судової влади як державно-правового інституту, покликаною задовольняти потреби громадян, суспільства і держави у законному, справедливому, швидкому вирішенні спорів, які виникають у процесі реалізації прав і обов'язків суб'єктів правовідносин, є не вирішеною до кінця. В організації діяльності судів мають місце недоліки, які негативно впливають на процес відправлення правосуддя.

На думку О. Безпалової і Д. Мандичева [2]: «Організаційне забезпечення діяльності ... судів здійснюється за допомогою відповідного організаційного механізму, елементи якого складають єдину систему організаційного забезпечення судової влади» [2, с. 41].

Організаційно-правове забезпечення діяльності судів – це вплив на суспільні відносини правових норм, які представляють один із організаційних чинників, вкладених у забезпечення ефективності діяльності суб'єктів права. Предметом організаційно-правового забезпечення діяльності судів є форма суспільних відносин, закріплена правовою нормою.

Аналіз організаційно-правового забезпечення діяльності судів передбачає звернення до положень адміністративного, конституційного та інших галузей права. Процес адміністративно-правового регулювання представляє алгоритм, сукупність дій послідовного впливу правових методів для досягнення мети регулювання поведінки учасників управлінських відносин у сфері діяльності органів державного управління.

В. Бойко [3] зазначає, що «адміністративно-правове забезпечення функціонування органів судової влади – це визначена та регламентована законодавством діяльність органів державної влади (судової публічної адміністрації та деяких органів виконавчої влади), що забезпечує оптимальний механізм функціонування судової системи через вчинення різних організаційно-правових та розпорядчих дій публічного характеру, які створюють всі умови правильного функціонування судової системи» [3, с. 98].

Правові норми забезпечення діяльності судів регулюють внутрішні організаційні управ-

лінські відносини у сфері судової системи. Нормативно-правові акти спрямовані на формування Державної судової адміністрації України (далі – ДСА України) та її територіальних управлінь, які зобов'язані виконувати поставлені завдання щодо організаційного забезпечення діяльності судів та адміністрації суду.

Система організаційно-правового забезпечення діяльності судів – це сукупність правових норм, які регулюють забезпечувальні і управлінські відносини у сфері діяльності апарату судів та органів ДСА України з метою упорядкування існуючих відносин.

Основними елементами системи організаційно-правового забезпечення діяльності судів є:

- нормативність регулювання відносин у сфері управління в органах ДСА України;
- використання правового методу управління апаратом судів та ДСА України;
- використання правових форм управління, таких як прийняття нормативно-правових актів, видання індивідуальних актів у системі ДСА України;
- використання неправових форм державного управління щодо здійснення дій організаційного характеру, проведення операцій ресурсного забезпечення тощо.

Правове забезпечення діяльності судів – це забезпечення врегульоване правовими нормами, має правовий характер щодо структур у системі судової влади. Закономірність організаційно-правового забезпечення діяльності судів можна обґрунтувати як процес, що охоплює діяльність апарату судів та органів ДСА України в організаційному і правовому забезпеченні діяльності судів.

Водночас розвиток наукової та практичної сфер юридичної діяльності зумовлює появу нових галузей наукового, організаційного і правового забезпечення, що зумовлює необхідність управління розвитком у сфері організаційно-правового забезпечення діяльності судів.

Органи державного управління – апарат судів та органи ДСА України як суб'єкти права, обумовлені механізмом нормативно-правового регулювання організаційного забезпечення діяльності судів, який охоплює:

- правові джерела, що мають норми, які: містять принципи організації і функціонування апарату судів та органів ДСА України; регулюють правила та порядок здійснення організаційного забезпечення діяльності судів;
- суб'єктів, які здійснюють організаційно-правове забезпечення діяльності судів на державному та місцевому рівнях;
- форми і методи, які реалізуються апаратом судів та органами ДСА України;
- систему організаційного, кадрового, фінансового, матеріально-технічного, правового, інформаційного забезпечення діяльності судів; встановлення управлінських відносин у сфері організації діяльності судів.

Первинними елементами регулюючого впливу на суспільні відносини в організаційно-правовому забезпеченні діяльності судів є правові норми, що містяться у Конституції України, законах, указах Президента України, актах стратегічного управління органів державної влади, відомчих актах органів судової влади.

Основною метою організаційно-правового забезпечення діяльності судів є встановлення управлінських відносин, що виникають у формуванні правових відносин. Організаційно-правове забезпечення діяльності судів включає правове регулювання та реалізацію права як спосіб управління стосовно сфери організаційного забезпечення діяльності судів і сприяє пошуку шляхів удосконалення існуючих та створення нових правових норм, необхідних для виконання нових завдань.

Правове регулювання представляє процес послідовного використання правових засобів задля досягнення мети регулювання поведінки учасників суспільних відносин. Засоби механізму правового регулювання – це нормативні та індивідуальні акти, спрямовані на організаційне забезпечення діяльності судів, відповідають двом рівням правового регулювання: державному та регіональному. У зазначеному аспекті можна виділити шляхи підвищення ефективності правового регулювання: удосконалення правотворчості, з метою врахування публічних інтересів; удосконалення застосування права, що доповнює дієвість правового регулювання.

Якщо правове регулювання забезпечує стабільність у регулюванні суспільних відносин у

межах законності, то застосування права враховує конкретні обставини у кожній юридичній ситуації. Оптимальне поєднання правотворчості і застосування права надає гнучкість та універсальність правовому регулюванню, мінімізує збої, зупинки у дії права.

У поняття «правове регулювання» можна включити правовий вплив на суспільні відносини, прийняття законодавства, його розвиток у певному напрямі для організаційно-правового впливу, регулювання, систематизацію та досягнення мети, упорядкування, підпорядкування та застосування правових актів управління.

Організаційно-правове забезпечення діяльності судів України ґрунтується на положеннях Конституції України [4], Законів України «Про судоустрій і статус суддів» [5] та «Про Вищу раду правосуддя» [6], Положення про Державну судову адміністрацію України, затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя [7].

Передбачені у положеннях Конституції та законах України гарантії у сфері організаційно-правового забезпечення діяльності судів закріплюються виконанням законодавчих актів, що містять конкретні цільові норми.

Система нормативно-правових актів у сфері організаційно-правового забезпечення діяльності судів створена з метою реалізації конституційних гарантій забезпечення судової влади, оскільки є невід'ємною частиною правової системи.

Реалізація системи нормативно-правових актів здійснюється у правотворчій, правозастосовній, наглядово-контрольній формах діяльності, у створенні ефективного механізму правового регулювання, оптимізації розвитку організаційно-правового забезпечення діяльності судів.

Розробку та створення ефективної організаційної системи управління у сфері забезпечення діяльності судів ускладнює відсутність стабільної, внутрішньо несуперечливої системи законодавства, відсутність конституційного регулювання державного управління. Останнє необхідно для визначення системи та структури організації управління, функцій і мети, завдань та повноважень суб'єктів управління як принципово важливої умови організації діяльності.

Зменшення негативного впливу зазначеного фактору на механізм правового регулювання у сфері діяльності судів, полягає у цілеспрямованому впливі апарату судів та органів ДСА України на суспільні відносини для врегулювання, вдосконалення відповідної системи та організації контролю, реалізуючи функції управління – нормотворчу, забезпечувальну і організаційну.

Організація означає утворення, реорганізацію, ліквідацію органів, підприємств, установ, організацій, визначення компетенції, порядку взаємовідносин, підбір та розстановку кадрів тощо.

Враховуючи те, що функції мають об'єктивний характер, розробка організаційних структур для реалізації має відрізнятися принципом об'єктивності, адекватно відображати потреби практики та стабільність правовідносин у цій сфері з обов'язковим врахуванням принципу наступності та використання позитивного досвіду організаційно-правового забезпечення діяльності судів.

Досліджуючи досвід країн Європейського Союзу у цій сфері, доцільно відзначити, що організаційні та структурні зміни, які проводяться у організаційно-правовому забезпеченні діяльності судів в основному пов'язані з проведенням реорганізацій структури органів судової влади на місцях та перестановками, перепідготовкою і підвищенням кваліфікації кадрів. Заходи, які проводяться в Європейському Союзі спочатку науково обґрунтовують, експериментально перевіряють, а потім здійснюють. В Україні реалізують протилежну систему поглядів, що завдає шкоди.

Неодноразова реорганізація структури судових органів, що провадилась як оптимізація структури гальмує підвищення ефективності організаційно-правового забезпечення діяльності судів, порушує порядок управлінських відносин.

На думку І. Фролової [8], «метою адміністративно-правових відносин у сфері функціонування суду ... є власне підтримання такого функціонування, його прозорість, зрозумілість, забезпечення матеріально-технічних потреб» [8, с. 133].

Водночас О. Щерблюк у праці [9] зазначає, що «адміністративно-правове регулювання організації судоустрою України – це організаційно розпорядчий владний вплив органів

державної влади на суспільні відносини у сфері судоустрою з метою їх упорядкування, формального законодавчого закріплення, охорони та розвитку, а також на суб'єктів судової діяльності з метою гарантування належної організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні без впливу на незалежність суддів» [9, с. 6–7].

Одним із елементів адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у сфері організаційно-правового забезпечення діяльності судів є методи адміністративного регулювання.

Засоби практичного здійснення адміністративно-правового регулювання спрямовані на досягнення поставленої мети у процесі державного управління. Застосування норм матеріального адміністративного права врегульовано нормами адміністративно-процесуальними права. Відповідно до цих норм органи виконавчої влади вирішують підвідомчі справи.

Відповідно до Національної економічної стратегії України на період до 2030 року, затвердженої 03.03.2021 р. [10], Кабінет Міністрів України визначив і постановляє, що пріоритетними завданнями розвитку управління є скорочення функцій, здійснюваних державними органами, формування ефективно діючого механізму вирішення спорів між громадянином і державою з допомогою вдосконалення адміністративних процедур і судових механізмів.

Серед цілей Напряму 2 «Верховенство права» Розділу II «Стратегічний курс економічної політики до 2030 року» Національної економічної стратегії України на період до 2030 року є підвищення якості та доступності правосуддя, а також підвищення ефективності діяльності органів судової влади [10]. Для досягнення зазначених цілей, на нашу думку, необхідно вирішити завдання:

- впровадити в органах судової влади – апараті судів та органах ДСА України принципи управління за результатами;
- підвищити ефективність взаємодії органів державної влади у сфері організаційного забезпечення та транспарентності діяльності;
- сформувати необхідний і належний організаційно-правовий, кадровий, фінансовий, матеріально-технічний, інформаційний меха-

нізм забезпечення реформи, удосконалити поширення досвіду управління, що застосовується у країнах Європейського Союзу щодо теми дослідження;

– коригувати нормативно-правову базу з урахуванням аналізу накопиченого досвіду проведення реформи;

– фінансувати заходи реформування, які проводяться виконавчими органами державної влади, у межах коштів, передбачених у бюджеті на утримання відповідних органів.

Державна судова адміністрація України – державний орган, який має всі необхідні можливості для того, щоб адресувати підвідомчим об'єктам владні розпорядження або певні правила поведінки у керованій сфері, здійснити дії контрольного характеру тощо. Дії, що здійснюються з метою вирішення управлінських завдань, різноманітні за характером, призначенням і наслідками, які необхідно враховувати у ході управлінської діяльності.

Правові норми виражають безпосередній керуючий вплив виконавчого органу на об'єкт, зовнішні управлінські функції та повноваження. Вони займають центральне місце в наборі форм управління, оскільки без них не може бути досягнута мета управління.

Відповідно до Типового положення про територіальні управління Державної судової адміністрації України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, територіальні управління здійснюють дії, які не виражають зовнішні управлінські функції та повноваження [11]. Йдеться про коло дій внутрішнього організаційного характеру. Це збирання та обробка інформації, підготовка проектів управлінських рішень, робота зі службовими документами, виконання доручень безпосередніх керівників.

Однак, пріоритетність не цих управлінських дій, а тих, які набувають зовнішнього виразу за межами апарату даного суду та органу ДСА України. З ними пов'язуються юридичні наслідки для тих, хто безпосередньо діє у керованій сфері. Зовнішній юридичний керуючий вплив – провідна ознака форми управління в апаратах судів та органах Державної судової адміністрації України.

ВИСНОВКИ

Правове регулювання у сфері організаційно-правового забезпечення діяльності судів є сукупністю правових норм, які регулюють певний сегмент суспільних відносин на правовому полі зміцнення самостійності судів, незалежності суддів.

Одним із значущих заходів щодо зміцнення незалежності судової влади, упорядкування кадрового, фінансового, матеріально-технічного, організаційно-правового, електронного та інформаційно-цифрового забезпечення діяльності місцевих судів та органів суддівської спільноти – це діяльність апарату судів та органів ДСА України – виконавчого органу судової влади.

Специфіка функцій та організаційної структури апарату судів та органів ДСА України визначає особливості у правовому регулюванні.

Основні характеристики організаційно-правового забезпечення діяльності судів: нормативність регулювання відносин у галузі

управління у системі судової влади, що регулюються нормативно-правовими актами; використання правового методу управління апаратом судів та органами ДСА України; використання правових форм управління; видання індивідуальних нормативно-правових актів у системі судової влади; активне використання неправових форм управління; здійснення дій організаційного характеру; проведення ресурсного забезпечення.

Організаційно-правове забезпечення діяльності судів – це забезпечення врегульоване правовими нормами, має правовий характер щодо управління у системі судової влади.

Для визначення предмета інституту організаційно-правового забезпечення діяльності судів у подальших дослідженнях необхідно з теоретичних суджень дослідити поняття предмета правового регулювання забезпечення діяльності судів, визначити його елементи; використати метод правового регулювання; визначити коло суспільних відносин, що регулюються галуззю права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Pro Stratehiiu rozvytku systemy pravosuddia ta konstytutsiinoho sudochynstva na 2021–2023 roky [On the Strategy for the Development of the Justice System and Constitutional Judiciary for 2021–2023] (Ukraine), 11.06.2021, No 231/2021. Retrieved April 1, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text> (in Ukrainian)
[Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки (Україна), 11.06.2021, № 231/2021. Актуально на 01.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>].
2. Bezpalova, O., & Mandychev, D. (2020). Administrative and legal bases of organizational support of activity of economic courts of Ukraine. *Naukovyy Visnyk Dnipropetrovs'kogo Derzhavnogo Universytetu Vnutrishnikh Sprav*, 4(4), 39–48. doi: 10.31733/2078-3566-2019-4-39-48
3. Boiko, V. (2020). Poniattia ta zmist administratyvno-pravovoho zabezpechennia efektyvnosti funktsionuvannia sudovoi vlady Ukrainy [The concept and content of administrative and legal support for the effectiveness of the judiciary of Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 1, 96–100. doi: 10.32849/2663-5313/2020.1.17 (in Ukrainian)
[Бойко, В. (2020). Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення ефективності функціонування судової влади України. *Підприємництво, господарство і право*, 1, 96–100. doi: 10.32849/2663-5313/2020.1.17].
4. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] (Ukraine), 28.06.1996. Retrieved April 1, 2022, from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (in Ukrainian)
[Конституція України (Україна), 28.06.1996. Актуально на 01.04.2022. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>].
5. Pro sudoustrii i status suddiv [On the Judiciary and Status of Judges] (Ukraine), 02.06.2016, No 1402-VIII. Retrieved April 1, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1589> (in Ukrainian)

- [Про судоустрій і статус суддів (Україна), 02.06.2016, № 1402-VIII. Актуально на 01.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1589>].
6. Pro Vyshchu radu pravosuddia [About the High Council of Justice], 21.12.2016, No 1798-VIII. Retrieved April 1, 2022 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text> (in Ukrainian)
[Про Вищу раду правосуддя (Україна), 21.12.2016, № 1798-VIII. Актуально на 01.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>].
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sudovu administratsiiu Ukrainy [On approval of the Regulation on the State Judicial Administration of Ukraine] (Ukraine), 17.01.2019, No 141/0/15-19. Retrieved April 1, 2022 from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr141910-19#Text> (in Ukrainian)
[Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України: Рішення Вищої ради правосуддя України від 17.01.2019 р. № 141/0/15-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr141910-19#Text>].
8. Frolova, I. (2020). *Vydy administratyvno-pravovykh vidnosyn u sferi funktsionuvannia sudiv u tsyvilnomu sudochynstvi* [Types of administrative and legal relations in the field of functioning of courts in civil proceedings]. *Sotsialne pravo*, 2, 130–137 (in Ukrainian)
[Фролова, І. (2020). Види адміністративно-правових відносин у сфері функціонування судів у цивільному судочинстві. *Соціальне право*, 2, 130–137].
9. Shcherbliuk, O. (2021). *Orhanizatsiini osnovy sudoustroiu v Ukraini* [Organizational bases of the judicial system in Ukraine] (Doctoral thesis), Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav. Kyiv (in Ukrainian)
[Щерблюк, О. (2021). *Організаційні основи судоустрою в Україні* (Автореферат кандидатської дисертації), Національна академія внутрішніх справ. Київ].
10. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ekonomichnoi stratehii na period do 2030 roku [On approval of the National Economic Strategy for the period up to 2030] (Ukraine), 03.03.2021, No 179. Retrieved April 1, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)
[Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року (Україна), 03.03.2021, № 179. Актуально на 01.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>].
11. Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro terytorialni upravlinnia Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy v Avtonomnii Respublitsi Krym, oblastiakh, mistakh Kyievi ta Sevastopoli [About the statement of Standard position about territorial managements of the State judicial administration of Ukraine in the Autonomous Republic of Crimea, areas, the cities of Kiev and Sevastopol] (Ukraine), 15.07.2015, No 104. Retrieved April 1, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/%20v0104750-15#Text> (in Ukrainian)
[Про затвердження Типового положення про територіальні управління Державної судової адміністрації України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (Україна), 15.07.2015, № 104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/%20v0104750-15#Text>].